

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av unionens rymdprogram och Europeiska unionens rymdprogrambyrå och om upphävande av förordningarna (EU) nr 912/2010, (EU) nr 1285/2013, (EU) nr 377/2014 och beslut 541/2014/EU

[COM(2018) 447 final – 2018/0236 (COD)]

(2019/C 62/08)

Föredragande: **Raymond HENCKS**

Remiss	Europeiska kommissionen, 12.7.2018 Rådet, 13.7.2018
Rättslig grund	Artikel 304 i EUF-fördraget
Ansvarig facksektion	Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	2.10.2018
Antagande vid plenarsessionen	17.10.2018
Plenarsession nr	538
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	189/3/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska unionen har gjort stora framsteg på rymdområdet. Genom sina rymdprogram bidrar EU till att bemöta vissa stora globala utmaningar, särskilt de som rör klimatförändringar, säkerhetsfrågor och förbättrade levnadsvillkor för dess medborgare, samtidigt som unionen skyddar sin suveränitet och sitt strategiska oberoende gentemot andra världsledare på rymdområdet.

1.2 EESK stöder EU:s extra ansträngningar för att förbli en oberoende stormakt när det gäller rymden. Kommittén ställer sig bakom att EU anslår medel i linje med sina ambitioner, bland annat ett "särskilt referensbelopp" på 16 miljarder euro, som EESK anser vara den lägsta möjliga finansieringsramen. EESK upprepar sin begäran om att man, tillsammans med Europeiska investeringsbanken, bör ta fram nya finansieringsmöjligheter för att stödja privata, små och medelstora samt nystartade företags projekt för forskning, utformning och tillverkning inom rymdsektorn.

1.3 När det gäller de specifika målen för det europeiska rymdprogrammet välkomnar EESK att EU vid sidan av den ständiga utvecklingen programmets två flaggskepp, Galileo och Copernicus, ger "space surveillance and tracking" tillräckligt med oberoende och kapacitet för att kunna skydda rymdinfrastrukturerna mot risken för de stora mängder rymdskrot som rör sig runt jorden. EESK gläder sig också åt det nya initiativet Govsatcom, som tillgodoser behovet av säker europeisk satellitkommunikation.

1.4 EESK konstaterar emellertid att unionen fortfarande är mycket återhållsam i sin information till medborgarna om vilka fördelar som EU:s verksamhet i rymden medför för samhället och ekonomin. EESK föreslår en passande kampanj för att göra medborgarna medvetna om den europeiska rymdverksamhetens mervärde, eftersom den är oundgänglig i deras dagliga liv, främjar sysselsättning, tillväxt och investeringar och gynnar deras säkerhet.

1.5 EU drar dessutom långt ifrån maximal nytta av de fördelar som rymdsektorn innebär för den europeiska ekonomin. De möjligheter som jordobservationsprogrammet och användningen av dess enorma mängd data erbjuder underutnyttjas fortfarande i stor utsträckning. EESK anser att insatser för att informera och höja medvetenheten bör riktas till potentiella stödmottagare, särskilt inom den marina sektorn och jordbruket.

1.6 På det internationella planet utsätts den europeiska rymdsektorn för mycket hård konkurrens, med tanke på att rymdverksamheten blir allt mer kommersiell i och med den privata sektorns växande deltagande på marknaden utanför unionen. Därför är det mycket viktigt att öka den inre marknadens betydelse och tillämpa en princip om "europeisk preferens" på rymdområdet.

1.7 Europa behöver konkurrenskraftiga bärarketer som är anpassade för de kommersiella och institutionella marknaderna om vi vill upprätthålla vårt oberoende i fråga om tillgång till rymden mot bakgrund av det allt större antalet bärarketer och den hårda konkurrensen. EESK uppmanar kommissionen att undersöka olika sätt att stödja forskningen och de europeiska uppskjutningsinfrastrukturerna.

1.8 EESK anser att det futuristiska projektet för utvinning och omhändertagande av naturresurser utanför jordens omloppsbana (*space mining*), där en medlemsstat är en verklig pionjär, förtjänar att EU följer utvecklingen närmare för att bibehålla ett tydligt europeiskt mervärde.

2. Inledning

2.1 Sedan 1990-talet har EU utvecklat en rymdpolitik som baseras på oberoende gentemot andra ledare på rymdområdet, bland annat genom att utveckla program och tillämpningar inom viktiga industrisektorer som kommunikation, säkerhet, räddningstjänst, navigeringssystem, information, sändning av evenemang, klimatförändringarna och väderprognoser etc.

2.2 EU har, med Europeiska rymdorganisationens (ESA) stöd, fått tillgång till ett stort nätverk av satelliter och egen tillgång till rymden, via Franska Guyana, med hjälp av europeiska bärarketer. ESA:s medlemsstater⁽¹⁾ har, i sin tur, egna rymdmyndigheter och rymdprogram, forskningscenter, markanläggningar och betydande industrikapacitet. De ligger i allmänhet bakom de rymdinitiativ som sedan fortsätter att utvecklas på EU-nivå eller vid ESA.

2.3 Unionen deltar framför allt genom utformning, heltäckande finansiering och drift av följande rymdprogram, där unionen tar det övergripande ansvaret för genomförandet, även på säkerhetsområdet:

- **Galileo** är den första infrastrukturen för satellitnavigering med hög precision och satellitpositionering som är särskilt utformad för civila ändamål, och som tillhandahålls utan kostnad för användarna.
- **Copernicus** tillhandahåller jordobservationsdata för sex områden: övervakning av markytan, havsmiljön, atmosfären och klimatförändringarna samt hantering av nödsituationer och säkerhetsutmaningar.
- **Egnos** är ett alleuropeiskt system med tre satelliter som höjer kvaliteten på öppna signaler från befintliga globala satellitnavigeringssystem och tillhandahåller mer exakta geolokaliseringsdata.
- **SST** (*space surveillance and tracking*) är ett system för rymdövervakning och rymdobservation av de omkring 780 000 rymdskrotsfragment som finns i omloppsbana runt jorden.
- **Govsatcom** är ett system för offentlig satellitkommunikation (civil och militär), som ingår i den övergripande strategin för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik.

2.4 Kommissionen har i nuläget delegerat utvecklingen och utbyggnaden av rymdinfrastrukturen till ESA, som ansvarar för utbyggnaden av Galileo-infrastrukturen, medan EU:s byrå i Prag (Europeiska byrån för GNSS – GSA) ansvarar för att främja Galileos marknadsspridning. ESA hanterar även en viss del av Copernicus insatser.

2.5 Den europeiska rymdindustrin sysselsätter mer än 231 000 personer, varav 41 333 inom sektorn för tillverkning av rymdfarkoster, och ger ett mervärde som kommissionen uppskattade till mellan 53 och 62 miljarder euro för 2017.

3. Kommissionens förslag

3.1 Det rymdprogram som föreslås är ett svar på den industristrategi som kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker lade fram i sitt tal om tillståndet i unionen 2017, och kommissionens meddelande av den 26 oktober 2016 om en rymdstrategi för Europa.

⁽¹⁾ 22 stater är medlemmar i ESA. De nationella organen med ansvar för rymdfrågor i dessa länder sitter i ESA:s styrelse: Belgien, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Förenade kungariket, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Schweiz, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike. Dessutom deltar Kanada i styrelsens arbete och i vissa projekt inom ramen för ett samarbetsavtal. Slovenien är associerad medlem. Sju andra EU-medlemsstater har sluttat samarbetsavtal med ESA: Bulgarien, Kroatien, Cypern, Lettland, Litauen, Malta och Slovakien.

3.2 Följande rättsakter,

- förordning (EU) nr 1285/2013 om uppbyggnad och drift av de europeiska satellitnavigeringssystemen (Galileo och Egnos) och
- förordning (EU) nr 377/2014 om inrättande av Copernicusprogrammet,
- beslut nr 541/2014/EU om inrättande av en ram till stöd för rymdövervakning och spårning,
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 912/2010 om inrättande av Europeiska byrån för GNSS

har upphävts och ersatts av den aktuella förordningen, som fastställer gemensamma regler för programmets samtliga komponenter, i synnerhet bidrag och budgetmekanismer, finansiella bestämmelser, offentlig upphandling, styrning och säkerhet. I förordningen fastställs även vissa specifika regler för var och en av dessa komponenter.

3.3 Europeiska byrån för GNSS, som har fått i uppdrag att inrätta en ny generation satellitnavigeringssystem (GNSS), omvandlas till Europeiska unionens rymdprogrambyrå och ansvarar för att bidra till programmet, i synnerhet när det gäller säkerhet, kommunikation och utåtriktad verksamhet, liksom verksamhet med anknytning till kommersialisering av Galileos och Egnos tjänster.

3.4 Det nya rymdprogrammet syftar till att

- tillhandahålla högkvalitativa, aktuella och i tillämpliga fall säkra rymdrelaterade uppgifter, information och tjänster,
- maximera den samhällsekonomiska nyttan,
- stärka säkerheten i unionen och dess medlemsstater,
- främja unionens roll på den internationella arenan som en ledande aktör på rymdområdet.

3.5 I förslaget till förordning fastställs totalbudgeten för all unionens rymdverksamhet, inklusive forskning, till 16 miljarder euro för perioden 2021–2027 (jämfört med 12,6 miljarder euro för perioden 2014–2020). Denna budget utgör det särskilda referensbeloppet i enlighet med det interinstitutionella avtalet av den 2 december 2013 om budgetdisciplin, och är fördelad enligt följande:

- Galileo + Egnos 9,7 miljarder.
- Copernicus 5,8 miljarder.
- SST/Govsatcom 0,5 miljarder.

3.6 Den nya förordningen tar också upp de olika samarbetsformerna och partnerskapsformerna mellan de berörda parterna, liksom förbindelserna med internationella organisationer och tredjeländer.

3.7 Kommissionen ska också årligen rapportera till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av rymdprogrammet på grundval av resultatindikatorer, som återstår att upprätta.

3.8 Dessutom ska programmet utvärderas minst vart fjärde år. Slutsatserna av utvärderingarna ska tillsammans med kommissionens kommentarer meddelas Europaparlamentet, rådet, EESK och Regionkommittén.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Först och främst måste man erkänna att EU i god tid har lyckats utveckla sin egen rymdpolitik och i dag är oberoende gentemot andra ledare på rymdområdet, även det land som förr var en pålitlig partner men som nu har blivit oförutsägbart.

4.2 EESK stöder EU:s ytterligare insatser för att förbli en oberoende stormakt på rymdområdet och anslå medel till detta område för att befästa sina tekniska försprång. Rymden är en sektor som kräver avsevärda ekonomiska resurser. Man kan inte ha en ambitiös rymdpolitik utan motsvarande budget.

4.3 Det är därmed glädjande att EU genom förslaget till förordning ställer ekonomiska medel till förfogande i linje med dess ambitioner, i detta fall med en budget till programmet på 16 miljarder euro, som utgör miniminivån för ett "särskilt referensbelopp". Parlamentet och rådet åtar sig, liksom kommissionen när den tog fram budgetförslaget, att inte avvika med mer än 10 % från detta belopp under programmets totala varaktighet (förutom om synnerliga skäl föreligger). EESK

upprepar emellertid sin begäran om att man, tillsammans med Europeiska investeringsbanken, bör ta fram nya finansieringsmöjligheter för att stödja privata, små och medelstora samt nystartade företags projekt för forskning, utformning och tillverkning inom rymdsektorn, t.ex. på området för nanosatelliter, miniatyrframdrivningssystem, förlängning av satelliternas livslängd, nya tillämpningar på jordobservationsområdet etc.

4.4 Dessutom kan rymdforskningen och rymdinnovationen, som måste stärkas om unionen vill fortsätta att ligga i framkanten av utvecklingen, finansieras genom programmet Horisont Europa inom ramen för arbetsprogrammet "Ledarskap inom möjliggörande teknik och industrideknik", som har en budget på 13,5 miljarder euro.

4.5 I detta sammanhang kan man inte annat än välkomna Förenade kungarikets begäran om att få fortsätta att delta i det europeiska rymdprogrammet efter brexit. EESK beklagar dock att bara 20 av EU:s nuvarande 28 medlemsstater är medlemmar i ESA.

4.6 När det gäller rymdprogrammets specifika mål ställer sig EESK bakom att de nya tillämpningarna och tjänsterna beaktar utvecklingen på området självkörande bilar, drönare, robotar och sakernas internet (Galileo) och, i mänsklighetens intresse, inriktas på övervakning av klimatförändringarna (till exempel övervakning av antropogena utsläpp av koldioxid och växthusgaser), markanvändning i samband med jordbruk, observation av polarområdena, skogs- och vattenförvaltning och upptäckt av små föremål (till exempel fartyg) för att övervaka olaglig handel (Copernicus).

4.7 EESK stöder även förslaget om att ge rymdövervakning och spårning mer oberoende och kapacitet för att skydda rymd- och jordinfrastrukturerna mot rymdrisker, liksom skapandet av nya sätt att övervaka rymdskrot liksom extrema rymdväderfenomen som följer av solaktivitet, eller rent av asteroider och kometer (jordnära objekt). Frågan om skrot i rymden har en direkt koppling till fler än 60 länder som i nuläget äger och använder sig av satelliter. Denna övervakning av rymden är i själva verket avgörande med tanke på risken för skador på viktig infrastruktur som påverkar medborgarnas dagliga liv, genom till exempel tjänsteavbrott, olägenheter och ekonomiska förluster.

4.8 Det nya initiativet Govsatcom tillgodoser behovet av säker europeisk satellitkommunikation (gränsövervakning, sjöfart, polisuppdrag, civilskydd, humanitär hjälp, unionens yttre åtgärder etc.) och kommer att göra det möjligt att förbättra säkerheten och det europeiska oberoendet med avseende på framtida säkrade telekommunikationssystem och -tjänster, vilket EESK ger sitt stöd till.

4.9 EU har alltså gjort stora framsteg på rymdområdet. EESK konstaterar emellertid att unionen fortfarande är mycket återhållsam i sin information till medborgarna om vilka fördelar som rymden medför för samhället och ekonomin. Många medborgare vet därför till exempel inte att de utnyttjar rymdtjänster när de använder sin mobiltelefon eller smarta telefon, använder sig av navigeringssystem, tittar på satellit-tv, kör på vägar, längs havsrutter eller flyger, eller tar ut pengar. Man måste därför genom en passande informationskampanj se till att medborgarna blir medvetna om att den europeiska rymdverksamheten är helt nödvändig för deras dagliga liv samt främjar sysselsättning, tillväxt och investeringar och gynnar deras säkerhet.

4.10 EU drar samtidigt långt ifrån maximal nytta av de fördelar som rymdsektorn innebär för den europeiska ekonomin. De möjligheter som jordobservationsprogrammet och användningen av dess enorma mängd data erbjuder underutnyttjas fortfarande i stor utsträckning. EESK anser att insatser för att informera och höja medvetenheten bör riktas till potentiella stödmottagare, särskilt inom den marina sektorn och jordbruket.

4.11 Liksom kommissionen påpekar har rymdsektorn svårigheter att rekrytera lämplig personal. EESK anser att rymdvetenskap bör ingå i utbildningssystemet och att medlemsstaternas universitet bör göras medvetna om problemet så att de erbjuder en masterexamen i rymdteknik.

4.12 På internationell nivå bör den europeiska rymdsektorn ta itu med den mycket hårda konkurrensen med tanke på att rymdverksamheten blir allt mer kommersiell genom det växande deltagandet av den privata sektorn. De stora europeiska aktörerna bedriver majoriteten av sin verksamhet utanför Europas gränser. Därför är det mycket viktigt att öka den inre marknadens betydelse och tillämpa en princip om "europeisk preferens" på rymdområdet.

4.13 Såsom kommissionen förtydligar är rymden också en del av en global värdekedja, som står inför stora förändringar som rubbar rymdsektorns traditionella gränser. Denna så kallade nya rymd ("New Space") håller på att revolutionera rymdsektorn, inte bara när det gäller tekniken utan också affärsmodellerna. Det är därför av avgörande betydelse att unionen aktivt stöder hela rymdsektorn, särskilt forskning och utveckling, uppstarts företag och företagskuvöser inom rymdsektorn. EESK beklagar att man i den aktuella förordningen endast anger att rymdprogrammet stöder samarbete mellan företag i form av rymdnav som, på nationell och regional nivå, sammanför aktörer från rymdsektorn och den digitala sektorn, utan att ge någon annan information om hur sådana nav ska fungera och finansieras.

Ett sådant "New Space"-projekt skulle kunna omfatta utveckling av rymdresursekonomin (*space mining*), där syftet är att utvinna och omhänderta naturresurser utanför jordens omloppsbanor. Asteroider kan till exempel innehålla nickel, platina, järn och kobolt. Nasa uppskattar att det finns ett värde av 700 triljoner dollar i asteroidbältet mellan Mars och Jupiter (där det finns mer än en miljon asteroider). Dessa resurser kan antingen tas med till jorden, eller utnyttjas i rymden som energi för satelliter eller för att bygga baser som mer långväga utforskning av rymden kan utgå från.

4.14 Luxemburg är det andra landet i världen, efter Förenta staterna, som har skapat en rättslig ram (ifrågasatt av vissa) som tillåter kommersiell utvinning och kommersiellt utnyttjande av rymdresurser. EIB deltar också i projektet, med ett uppdrag från rådet, liksom ESA, som ska utfärda yttranden och riktlinjer via sin avdelning för ekonomisk innovationsrådgivning.

4.15 EESK anser att EU bör delta närmare i forskningen om *space mining* ur teknisk, finansiell och juridisk synvinkel och säkerställa att projektet bibehåller ett tydligt europeiskt mervärde eftersom andra organisationer och företag i Förenta staterna, arabvärlden och Asien redan i dag deltar i projektet.

4.16 Europa behöver bärraketer som är anpassade för de kommersiella och institutionella marknaderna för att kunna bevara sitt oberoende i fråga om tillgång till rymden. Återanvändbara raketer är ett särskilt lovande steg som kommer att minska kostnaderna och rotationstiden mellan uppskjutningarna. På den kommersiella marknaden är konkurrensen fortsatt hård och ibland illojal. EESK uppmanar kommissionen att granska hur man kan stödja forskningen och de europeiska uppskjutningsinfrastrukturerna med hänsyn till hur viktigt det är att bevara Europas oberoende i fråga om tillgången till rymden.

4.17 Även om medlemsstaterna enligt EUF-fördraget har befogenhet att definiera tjänster i allmänhetens intresse utesluter detta inte att unionen själv får definiera sådana tjänster, om det verkar nödvändigt för att genomföra EU:s mål. EESK anser att EU-institutionerna bör erkänna att det förekommer och finns ett behov av gemenskapstjänster i allmänhetens intresse på de områden där EU-åtgärder är det mest effektiva sättet att uppnå unionens mål, vilket tydligt är fallet i fråga om rymdsektorn.

Bryssel den 17 oktober 2018.

Luca JAHIER
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
